

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу **Крупи Оксани Петрівни**

«Цифрова трансформація фестивалів у культурі Метавсесвіту: нові можливості та виклики», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» з галузі знань 03 Гуманітарні науки

1. Актуальність теми дослідження. Сучасна фестивальна культура опинилася в епіцентрі фундаментального парадоксу, спричиненого епохою цифрової трансформації. З одного боку, технології відкривають безпрецедентні можливості для демократизації мистецтва: гібридні та віртуальні формати руйнують географічні бар'єри, даючи змогу мільйонам людей відвідувати світові фестивалі, не виходячи з дому. Інтерактивні інсталяції на основі штучного інтелекту, віртуальна та доповнена реальність створюють нові форми художньої експресії, трансформуючи пасивного глядача в активного учасника творчого процесу.

Проте цей технологічний прогрес має й зворотний бік. У міру міграції фестивалів у цифровий простір Метавсесвіту постає ризик втрати соціокультурної сутності подій. Виникає гостре питання: чи можуть алгоритмізовані цифрові симуляції відтворити магію живого фестивального досвіду? Ефект спільної фізичної присутності, полісенсорне сприйняття (від запаху їжі з фудкорту до тактильного відчуття музичних вібрацій), випадкові зустрічі та спонтанність – ці компоненти «аури» фестивалю виявляються найбільш вразливими в умовах цифровізації.

Актуальність дослідження визначається необхідністю критичного осмислення цього впливу. Робота не обмежується апологетикою технологічних інновацій і водночас не ігнорує їхні «тіньові» сторони. Дисертація спрямована на виявлення та систематизацію конкретних викликів, що постають перед фестивальною культурою в епоху метакультури: від ерозії автентичності та втрати локальної ідентичності до розмивання меж між унікальною подією та

стандартизованим цифровим продуктом. Таким чином, робота пропонує не просто констатацію змін, а комплексний культурологічний аналіз, що слугує теоретичним підґрунтям для пошуку життєздатного балансу. Ключовим завданням стає розроблення моделей розвитку, які дають змогу фестивалям використовувати переваги цифрових технологій для розширення аудиторії та нових форм творчості, водночас зберігаючи їхню сакральну соціокультурну місію – бути автентичними просторами живого спілкування, колективного переживання та унікального місцевого колориту.

2. Наукова новизна результатів дисертації. Наукова новизна роботи логічно вибудовується навколо концептуалізації динаміки та наслідків трансформаційного впливу цифрових технологій на фестивальні практики в культурі Метавсесвіту. Зокрема, здобувачка вперше в українському академічному (культурологічному) дискурсі розглядає: аспекти цифрової трансформації фестивалів як культурно-мистецьких івентів у метакультурному контексті, зокрема розширення культурного поля івенту, зміну моделей поведінки учасників/глядачів та появу нових сенсогенеруючих центрів; пропонує підхід до розгляду метакультури як розширеного культурного поля та нового спільното-орієнтованого простору сенсогенеруючих центрів, що змінив формат, стиль і стратегію проведення фестивалів; аналізує цифрові фестивалі як гібридні івенти, засновані на концепції синтетичної фізично-віртуальної зустрічі, а також новий тип заходів, що потребують фахових вмінь, креативності та стратегій реалізації для генерування нового досвіду та трансляції розважального контенту; розробляє креативну модель формування фестивального досвіду на основі віртуального музичного івенту; доводить, що цифрові рішення в епоху Індустрії 4.0 і 5.0 посилюють фестивалізацію, перетворюючи її на «нову культурну стратегію» XXI ст., що передбачає не лише формальну організацію івентів, а і якісну трансформацію міського простору; наголошує, що попри новий формат взаємодії у межах цифрових фестивалів і гібридних івентів, вони поки що постають як компенсаційний інструмент (підсилюють культурну активність і комунікацію в умовах обмежень), але не здатні повністю замінити живий досвід. Отже,

дисертація безперечно доповнює новими результатами сферу української гуманітаристики та культурології, пропонуючи системний аналіз трансформації фестивальної культури в умовах цифровізації та метакультурного простору.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення роботи полягає у: розширенні методологічного інструментарію культурології через апробацію міждисциплінарного підходу на стику Digital cultural studies, Festival studies та теорії Метавсесвіту, що створює прецедент комплексного дослідження складних соціокультурних явищ цифрової епохи; концептуальному збагаченні академічного дискурсу через переосмислення класичних теорій (концепт «аури» В. Беньяміна) у контексті цифрової трансформації та впровадження нових концепцій («гіперфестивна реальність», «метакультура фестивалю»); розробленні типології цифрових фестивалів і моделей гібридної взаємодії; формуванні теоретичного фундаменту для подальших досліджень у галузі трансформації культурних практик в умовах технологічної революції.

Для організаторів фестивалів та івент-менеджерів у роботі запропоновано готові моделі організації гібридних заходів зі збереженням ключових цінностей, окреслено інструменти для балансування між технологічними інноваціями та автентичністю досвіду. Матеріали дослідження також можуть бути використані під час розроблення ефективних комунікаційних стратегій для різних цільових аудиторій.

Для розробників культурної політики пропонуються механізми збереження локальної ідентичності в умовах глобалізації, а результати дослідження можуть стати у пригоді під час формування державних програм підтримки фестивалів.

Також матеріали дослідження можуть бути інтегровані в освітні курси з культурології, менеджменту культури, івент-менеджменту та використовуватися як теоретична база для розроблення спецкурсів з цифрової трансформації в культурі. Розроблені моделі гібридних форматів стають особливо актуальними для підтримки культурного життя в умовах безпекових

обмежень. Інноваційний потенціал дослідження полягає у створенні адаптивних моделей культурних практик, здатних функціонувати в умовах швидких технологічних змін, що є ключовим для розвитку сучасної культури в цілому.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертації обумовлена глибоким опрацюванням теоретичних джерел, достовірністю наведених даних, доведеною самостійністю виконання дослідження.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та опанування здобувачем методології наукової діяльності. У процесі наукового пошуку використано міждисциплінарний комплекс теоретичних та емпіричних методів, відповідних дослідницькому вектору теми. Здобувачка послідовно дотримується логіки інтердисциплінарного синтезу, детермінованої конвергенцією Digital cultural studies та Festival studies, що передбачає застосування таких методів і теорій: критичний технокультурний дискурс-аналіз як мультимодальний аналітичний метод аналізу інтернет- та цифрових явищ, артефактів і культури; теорія Метавсесвіту, яка концептуалізує конвергенцію фізичного та віртуального фестивальних просторів за допомогою VR-, AR- та MR-технологій, а також концепт «метакультури», що позначає корпоративно- та спільното-орієнтовану культуру, яка присутня на кожному рівні Метавсесвіту й трансліує цінності Web 3.0; типологічний метод, що сприяє уточненню типологічних ознак фестивалю за останні десятиліття у кореляції з творчими принципами метамодерну та тенденціями в метакультурі; соціокультурний і діагностичний методи, компаративний, а також методи аналізу та синтезу, індукції і дедукції, узагальнення та абстрагування, що використані для систематизації та опрацювання теоретичного матеріалу, пов'язаного зі складною динамікою цифрового фестивального простору на сучасному етапі.

6. Апробація результатів дисертації. Результати дисертації пройшли апробацію на 7 міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях у

період 2022–2025 рр. Представлено 10 наукових публікацій, з яких 3 статті в наукових фахових виданнях України та 7 праць апробаційного характеру. Виклад основних результатів дисертації у наукових публікаціях є достатньо повним.

7. Структура та зміст дисертації. Структура дисертації є логічною та послідовною: вступ, три розділи (8 підрозділів) із висновками до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Зміст дисертації розкривається системно, від загального до часткового. Висновки свідчать про досягнення мети та розв’язання поставлених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації. У дисертації не виявлено порушень академічної доброчесності: відсутні плагіат, фабрикація та фальсифікація.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

По-перше, хоча здобувачка ефективно використовує поняття «метакультура» як аналітичний інструмент, залишається відкритим питання про межі його застосування. Дискусійним є те, наскільки цей концепт, сформований на основі досвіду технологічно розвинених суспільств, може бути універсально застосований для аналізу української фестивальної реальності, де цифрова інфраструктура та adoption-рівень технологій мають свою специфіку. Виникає питання, чи не є метакультура в контексті України скоріше «аспіраційною» моделлю, ніж актуальною практикою для більшості організаторів.

По-друге, дослідження майже не охоплює проблему цифрового розриву (digital divide) серед аудиторії фестивалів. Дискусійним залишається питання, чи не призводить гібридизація до непомітної сегрегації аудиторії на «цифрових інсайдерів» (технологічно підготовлених) та «аутсайдерів» (тих, хто не має навичок, пристроїв або якісного інтернет-з’єднання для повноцінної участі), що потенційно суперечить заявленій демократизації доступу.

І, по-третє, у роботі недостатньо висвітлено фундаментальну онтологічну зміну, пов’язану з переходом до цифрових форматів – відчуження тілесного виміру фестивального досвіду. Дискусійним залишається питання,

чи не зумовлює дистанційна взаємодія в Метавсесвіті втрату ритуальної природи фестивалю, яка історично ґрунтувалася на спільному фізичному перебуванні, тактильному контакті, непрямій комунікації через жест, міміку та спільне переживання простору. Культурологічний аналіз міг би глибше розкрити, як заміна «спільного буття» на «спільне споглядання» трансформує антропологічну основу фестивалю як катарсичного явища, де тілесність є вагомим елементом колективного ритуалу та ідентифікації.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації. Дисертація О.П. Крупи «Цифрова трансформація фестивалів у культурі Метавсесвіту: нові можливості та виклики» є завершеним, самостійним та актуальним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами). Здобувачка Крупа Оксана Петрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» в галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Офіційний опонент:

Кандидат культурології, професор, ректор

Комунального закладу вищої освіти

Київської обласної ради

«Академія мистецтв імені Павла Чубинського»

Заслужений діяч мистецтв України

Василь РОМАНЧИШИН

Підпис *В. Романчишина*
КАДРІВ
Засвідчую *Г.І. Іванченко*

*Головний ректор
з кадрових робіт
24.11.2025р*